

ЛИСАК Л.Р.,
студентка економічного факультету
Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича
ЖУК І.І.,
канд. екон. наук, асистент кафедри фінансів і кредиту
Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича

ПРОБЛЕМИ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Необхідною умовою здійснення державою ефективної фінансової політики, яка спрямована на підвищення суспільного добробуту, є об'єктивне визначення потреби у необхідних фінансових ресурсах. Теорія фінансової науки передбачає можливість використання на практиці багатьох методів планування бюджетних показників. Найбільш відомими серед них є балансовий, нормативний, метод екстраполяції та прямого рахунку тощо.

Сьогодні широко застосовується програмно-цільовий метод планування і виконання місцевих бюджетів, який дає змогу чітко встановити пріоритети в межах існуючих фіскальних обмежень, а також отримати зворотну інформацію від населення про рівень задоволення послугами, наданими за рахунок бюджетних коштів [1, с.6]. Проте він також має недоопрацювання, які викликають певні неточності і проблеми у застосуванні.

Програмно-цільовий метод передбачає планування на середньострокову перспективу (3 роки), що спричиняє виникнення першої проблеми – недостатність повної і достовірної інформації для ефективного прогнозування на наступні два бюджетні періоди. Тобто прогнозування здійснюється на основі приблизних розрахунків майбутніх показників, які не завжди відповідають дійсності, оскільки не всі показники можна з точністю прорахувати, зважаючи на постійні зміни в законодавстві (наприклад, постійні зміни розміру мінімальної заробітної плати) та нестабільні умови розвитку України як держави, зважаючи на досвід попередніх років.

Також проблемою є врахування строку дії бюджетної програми при формуванні бюджетних запитів. Наприклад, якщо бюджетна програма передбачена до 2018 року, ми знаємо, що дана програма буде знову запроваджена в 2018 році, проте законних підстав включати її в бюджетний запит і відповідно в бюджетний прогноз на наступні два періоди немає.

Але тут виникає суперечка - середньострокове планування покликане забезпечити досягнення загальної стратегії стабільного розвитку регіону і держави загалом. Проте на практиці скоріше за все відбувається навпаки: спочатку плануються і прогнозуються майбутні показники і відповідно до них визначається певна спрямованість бюджету. Тобто в межах наявних бюджетних ресурсів потрібно забезпечити фінансування поточних потреб всіх розпорядників, в результаті чого для стимулювання розвитку окремої галузі, яка є перспективною для регіону, коштів не вистачає.

На відміну від країн ЄС, в Україні працює принцип формування бюджету згори, а не знизу, тобто органам місцевого самоврядування доводяться напрацьовані в закритому режимі показники, на які в більшості випадків вони не можуть впливати. Якщо міста обласного значення ще якось можуть відстояти свої інтереси при захисті своїх бюджетів в облдержадміністраціях, то для маленьких міст і сіл будь-який лист Мінфіну є обов'язковим для виконання. В умовах, коли лише 692 із майже 12 тис. місцевих бюджетів мають прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом, органам місцевого самоврядування дуже важко отримати своєчасну і повну інформацію і відстояти свої інтереси [2].

Планування та прогнозування доходів також має ряд недоліків. Існуюча методика розрахунку доходів місцевих бюджетів не створює нормальних умов та стимулів для розвитку територій. Визначені доходи розраховуються на базі індексу відносної податкоспроможності, який у свою чергу залежить від фактичного обсягу доходів і переглядається щороку. Тобто в органів місцевого самоврядування немає інтересу нарощувати доходи, оскільки збільшення надходжень автоматично збільшує розмір їх вилучення і зменшує дотацію [2].

Оптимальним варіантом є надання коштів перевиконання доходів бюджету на поточні і капітальні видатки в поточному бюджетному періоді, проте в даному випадку потрібно врахувати інтереси всіх розпорядників і відповідно розподілити наявні фінансові ресурси. Найбільше суперечностей і виникає при здійсненні розподілу коштів перевиконання. Значні суми перевиконання часто спостерігаються в кінці бюджетного періоду, що унеможлиблює їх розподіл на необхідні капітальні видатки, оскільки до кінця року залишається мало часу для їх виконання.

Крім того, органи місцевого самоврядування не мають реального впливу на базу оподаткування, ставки, правила адміністрування, які визначаються на центральному рівні. На сьогодні насправді існує значний резерв збільшення надходжень до місцевих бюджетів, який пов'язаний із детінізацією економіки і легалізацією заробітної плати. Проте органи місцевого самоврядування не мають реальних повноважень для застосування дієвих заходів до суб'єктів господарювання, які ухиляються від сплати податків та виплачують заробітну плату нижче від мінімальної.

Отже, у територіальних громадах є певні резерви для поліпшення якості бюджетного забезпечення, які перебувають у площині бюджетного планування. Тому необхідно врахувати викладені вище недоліки для підвищення ефективності бюджетного планування і прогнозування, що в свою чергу призведе до стабільного розвитку як окремого регіону, так і країни загалом.

Список літератури:

1. Щербина І. Ф. Планування місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу : навч. посіб. / І. Ф. Щербина // БСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи». – К., 2011. – 108 с.
2. Дерун Т. Планування місцевих бюджетів: паралельна реальність // Газета «Дзеркало тижня. Україна» від 29 листопада 2013 р.– № 45. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dt.ua/finances/planuvannya-miscevih-byudzhetiv-paralelna-realnist-.html>.